

Duben 2017

Škola ochrany osobních údajů

advokátní kanceláře Balcar, Polanský & Spol. s.r.o.

Nařízení EP a Rady (EU) 2016/679 z 27. dubna 2016, tzv. Všeobecné nařízení o ochraně údajů („Nařízení“) zrušilo směrnici 95/46/ES („Směrnice“), která je nyní transformována do českého právního řádu zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nařízení vstoupí v účinnost dnem 25. května 2018, kdy se stane přímo účinným rovněž v České republice a dotkne se všech, kteří osobní údaje zpracovávají, jakož i fyzických osob, jejichž osobní údaje jsou předmětem zpracování, tedy téměř každého.

Vzhledem k dosud nejvýznamnější legislativní změně evropského rozměru v oblasti ochrany osobních údajů Vám s týdenní frekvencí přinášíme pravidelné informace pro snadnější a efektivnější orientaci v množství povinností, které Nařízení přináší.

Pokud si přejete odebrat Školu osobních údajů přímo do Vaší e-mailové schránky, prosím přihlaste se na adrese office@bapol.cz, popř. na tel. čísle +420 251 009 111.

Lekce 8 z 16

Práva subjektů údajů (1. část)

V textu se dozvíte:

Důležité změny

Správci budou mít povinnost:

- seznámit se s obsahem nových práv subjektů údajů, která jim přiznává Nařízení;
- zavést efektivní interní postupy pro zpracování žádostí subjektů údajů, týkajících se zpracování (např. povinnost vydat jim na žádost kopii zpracovaných osobních údajů a prokázat, že je zpracovávají zákonně);
- připravit směrnice a materiály informující, jakým způsobem mohou subjekty údajů uplatnit svá práva u správce.

Subjekty údajů mohou kromě jiného požadovat:

- vymazání svých osobních údajů, není-li zpracování zákonné nebo odvolají-li souhlas se zpracováním;
 - jestliže správce údaje zveřejnil (např. v souvislosti se službami sociálních sítí) a žádost o výmaz je oprávněná, je správce povinen postoupit žádost všem, kteří zveřejněné údaje zpracovávají. Jde o mimořádně široce koncipovanou povinnost, jejíž praktické uplatnění bude zřejmě předmětem testování;

- omezení zpracování svých údajů, např. po dobu vyřízení stížnosti týkající se zpracování, nebo nežádá-li subjekt údajů výmaz z jiného důvodu.

Compliance: Akční plán

Správci by měli:

- vytvořit interní postupy pro včasné vyřizování žádostí subjektů údajů, týkajících se zákonnosti zpracování jejich osobních údajů (zejména zákazníků, případně zaměstnanců);
- vyškolit tým zaměstnanců, vyřizujících žádosti subjektů údajů, o jejich právech a povinnostech;
- připravit standardizované vzory odpovědí na žádosti, vytvořit procesy pro dodržování zákonných lhůt pro vyřizování, zajistit, aby subjektům údajů byly poskytnuty všechny informace, na něž mají nárok;
- zajistit, aby způsob vyřizování žádostí splňoval technické požadavky podle Nařízení;
- prověřit, zda v důsledku informační povinnosti nebude porušeno právo na soukromí jiného subjektu údajů a vytvořit procesy k minimalizování těchto rizik;
- zajistit, aby bylo technicky a organizačně možné vyřídit žádost o výmaz nebo omezení zpracování osobních údajů v systémech správce.

K právům subjektu údajů

Nařízení rozšiřuje a upřesňuje práva subjektu údajů. Pro úplnost uvádíme seznam všech práv, jak je upravuje Nařízení v Kapitole III s tím, že pro rozsah materie se budeme touto tematikou zabývat ve dvou lekcích.

Právo na přístup k údajům

Na rozdíl od informační povinnosti správce, viz naše Lekce 7, je právo na přístup k údajům koncipováno odlišně. Zatímco informační povinnost se vztahuje na správce, který musí automaticky, t.j. bez zvláštní žádosti subjektu údajů, poskytnout určité údaje, pak právo na přístup k informacím je koncipováno nezávisle na tom, zda správce splnil svou informační povinnost. Toto právo garantuje subjektu údajů právo jednak na přístup k jeho údajům a jednak na doplňující informace, a to na jeho žádost.

Obsahem práva na přístup k údajům je právo subjektu údajů získat od správce potvrzení, zda se zpracovávají osobní údaje, které se ho týkají. Pokud ano, má právo přístupu k nim (t.j. na jejich kopii) a na další informace¹ o zpracování.

Kopii zpracovávaných osobních údajů poskytne správce bezplatně. Za další vyžádané kopie může správce účtovat přiměřený poplatek, odpovídající administrativním nákladům s tím spojeným. Pokud subjekt údajů požádal elektronickými prostředky, budou informace poskytnuty v běžně používané elektronické podobě, pokud subjekt údajů nepožádal o jiný způsob. Uvedený požadavek by mohl způsobit navýšení nákladů pro ty, kteří zpracovávají údaje v listinné formě nebo

¹ Tzn.: a./ účely zpracování; b./ kategorie dotčených osobních údajů; c./ příjemci nebo kategorie příjemců, jimž byly nebo budou osobní údaje zpřístupněny, zejména příjemci v třetích zemích anebo mezinárodní organizace; d./ je-li to možné, předpokládaná doba uložení osobních údajů nebo, není-li to možné, kritéria pro její určení; e./ právo požadovat od správce opravu osobních údajů týkajících se subjektu údajů nebo jejich výmaz či omezení jejich zpracování, nebo právo vznést námitku proti takovému zpracování; f./ právo podat stížnost orgánu dohledu; g./ pokud nebyly osobní údaje získány od subjektu údajů, jakékoliv dostupné informace ohledně jejich zdroje; h./ existence automatizovaného rozhodování včetně profilování, informace o použitém postupu, jakož i o významu a předpokládaných důsledcích takového zpracování pro subjekt údajů; i./ pokud se osobní údaje předávají do třetí země nebo mezinárodní organizaci, má subjekt údajů právo být informován o vhodných zárukách.

ve zvláštních formátech, jež bude nutné konvertovat do všeobecně čitelné elektronické formy. V této souvislosti mohou tudíž vzniknout správci další náklady na softwarové a hardwarové vybavení, administrativní personál apod.

Podle recitálu 63 může správce poskytnout dálkový přístup k bezpečnému systému, který by subjektu údajů zajistil přímý přístup k jeho osobním údajům. To znamená, že pokud např. správce předpokládá větší frekvenci žádostí subjektů údajů na přístup k údajům, může tuto povinnost splnit tím, že vytvoří bezpečnou databázi údajů, do níž bude mít subjekt údajů přístup v rozsahu vlastních osobních údajů. Uvedený návrh je však spíše doporučující než závazné povahy.

Právo přístupu subjektu údajů k osobním údajům odpovídá povinnosti správce zavést takové interní postupy a organizační a technická opatření, aby žádostem subjektů údajů byl schopen vyhovět v zákonné lhůtě. Ta je určena jako „bez zbytečného odkladu“, vždy však do jednoho měsíce od doručení žádosti s tím, že v odůvodněných případech může být lhůta prodloužena o další dva měsíce.

Správci by proto měli mimo jiné zavést pro dané případy pracovní postupy, zaškolit personál pro vyřizování žádostí, poučit jej o povinnostech souvisejících s ochranou osobních údajů, např. o povinnosti mlčenlivosti, a zajistit odpovídající technické a organizační vybavení k tomu, aby byl schopen vyřizovat žádosti ve všeobecně čitelné elektronické formě.

Výjimky z práva na přístup k údajům

Nařízení dále upravuje určité výjimky z práva přístupu k údajům:

- v první řadě, právo získat kopii údajů nesmí mít nepříznivé důsledky pro práva a svobody jiných, ani pro obchodní tajemství nebo právo duševního vlastnictví/autorská práva, týkající se softwaru. Pokud by splněním práva na přístup k údajům měla být dotčena práva jiné osoby, je třeba přijmout taková organizační a technická opatření, aby k porušení nedošlo. Výsledkem zohlednění těchto požadavků by však nemělo být odmítnutí poskytnout jakoukoliv informaci subjektu údajů. Jelikož tu proti sobě stojí minimálně dvě rovnocenná práva či svobody², v případě sporu je oprávněn s konečnou platností rozhodnout příslušný soud;
- pokud správce zpracovává v souvislosti se subjektem údajů velké množství informací, může požadovat, aby před doručením informací subjekt údajů upřesnil, jakých informací nebo zpracovatelských činností se jeho žádost týká; uvedené však neznamená, že pokud by vyřízení žádosti subjektu údajů mělo být časově a rozsahem náročné, že by správce neměl povinnost vyhovět;
- žádost subjektu údajů by měla být motivovaná ověřením zákonnosti zpracování jeho osobních údajů; žádosti podané za jiným účelem než kvůli ochraně osobních údajů by správce nemusel vyhovět.

Správce by měl využít všech přiměřených opatření k ověření totožnosti subjektu údajů, který žádá o přístup, zejména v souvislosti s on-line službami a on-line identifikátory. Správce by však neměl uchovávat osobní údaje jen proto, aby byl schopen reagovat na případné žádosti.

Právo na opravu

Subjekt údajů má právo, aby správce bez zbytečného odkladu opravil nepřesné osobní údaje, jež se ho týkají. Se zřetelem k účelům zpracování má subjekt údajů právo na doplnění neúplných osobních údajů, a to i poskytnutím dodatečného prohlášení.

² Právo subjektu údajů na přístup k údajům a právo jiné osoby např. na ochranu osobnosti, na soukromí, listovní tajemství, obchodní tajemství, autorské právo apod.

Právo na výmaz (právo „být zapomenut“)

Právo „být zapomenut“ vyvolalo již v době legislativního procesu přípravy Nařízení mnoho emocí, a to především v souvislosti s poskytováním služeb informační společnosti korporacemi jako Google, Facebook atd. Služby, poskytované uvedenými i dalšími společnostmi, jsou specifické v tom, že zpracovávají obrovské množství osobních údajů subjektů údajů, přičemž je ukládají na svých serverech, dále s nimi nakládají a vzhledem k rozsahu údajů a zpracovatelských operací tyto společnosti předvídali značná úskalí související s uvedeným právem. Právo „na zapomenutí“, dosud upraveno pouze judikatorně,³ se však do finálního znění Nařízení dostalo, a to v následujícím rozsahu:

Subjekt údajů má právo, za splnění podmínek upravených Nařízením, dosáhnout u správce bez zbytečného odkladu vymazání svých osobních údajů. Tomuto právu odpovídá povinnost správce bez zbytečného odkladu vymazat osobní údaje subjektu údajů, je-li splněn některý z těchto důvodů:

- osobní údaje již nejsou potřeba k účelům, pro něž byly shromážděny nebo jinak zpracovány;

Podle této premisy, pokud byly osobní údaje shromážděny nebo zpracovány např. k účelu přímého marketingu, avšak správce změnil obchodní činnost a již své marketingové aktivity nezaměřuje vůči subjektu údajů, měl by jeho osobní údaje vymazat.

- subjekt údajů odvolá souhlas, na jehož základě se provádí zpracování⁴, a jestliže neexistuje jiný právní základ pro zpracování;

Odvolání souhlasu nezpůsobuje nezákonnost zpracování, k němuž došlo před odvoláním (více k souhlasu viz Lekce 4).

- subjekt údajů vznese námitky vůči zpracování podle článku 21 odst. 1 Nařízení⁵ a nepřevažují žádné oprávněné důvody pro zpracování anebo subjekt údajů vznese námitky vůči zpracování podle článku 21 odst. 2 Nařízení⁶;

Právem namítat zpracování se budeme zabývat v další lekci.

- osobní údaje byly zpracovány protiprávně;

Uvedený důvod je značně obecný a natolik široce koncipovaný, že bude pod něho možné subsumovat velké množství žádostí subjektů údajů na výmaz. Riziko s ním spojené spočívá v tom, že bude na správci, aby prokázal, že údaje zpracovává zákonně (k zákonnosti zpracování viz Lekce 3). To, že subjekt údajů bude tvrdit, že údaje jsou zpracovávány protiprávně, bude stačit k tomu, aby důkazní břemeno prokázání opaku se přesunulo na správce. Ten by si proto měl zajistit, aby nebyl v důkazní nouzi ohledně prokázání zákonnosti a aby o zpracovávání a právních základech, které se na něho vztahují, vedl náležitou evidenci.

Bude jistě zajímavé sledovat, jak se členské státy postaví k implementaci výjimek⁷ do svých právních řádů. Je samozřejmé, že správci, kteří budou zpracovávat údaje na

³ Na úrovni EU viz zejména rozsudek SDEU (velká komora) z 13. 5. 2014, ve věci C 131/12 Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González.

⁴ Podle článku 6 odst. 1 písm. a) nebo článku 9 odst. 2 písm. a) Nařízení.

⁵ Subjekt údajů má z důvodů týkajících se jeho konkrétní situace právo kdykoli vznést námitku proti zpracování osobních údajů, které se jej týkají, proto, že zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce, nebo že zpracování je nezbytné pro účely oprávněných zájmů příslušného správce či třetí strany, kromě případů, kdy před těmito zájmy mají přednost zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu osobních údajů, zejména pokud je subjektem údajů dítě, včetně námitky proti profilování založeného na uvedených ustanoveních.

⁶ Pokud se osobní údaje zpracovávají pro účely přímého marketingu, má subjekt údajů právo vznést kdykoli námitku proti zpracování jeho osobních údajů, což zahrnuje i profilování, pokud se týká tohoto přímého marketingu.

⁷ Článek 23 Nařízení.

přeshraničním základě, by měli být s těmito místními specifiky seznámeni a mohli zajistit zákonnost zpracování v každém státě Unie.

- osobní údaje musí být vymazány ke splnění právní povinnosti stanovené v právu Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje;

Uvedené by se vztahovalo např. na situaci, kdy dosud zpracované údaje mají být podle právního řádu vymazány po uplynutí určité doby (a zároveň se neaplikuje výjimka opravňující k zpracování např. pro účely archivace ve veřejném zájmu – viz níže).

- osobní údaje byly shromážděny v souvislosti s nabídkou služeb informační společnosti podle článku 8 odst. 1 Nařízení.

Uvedené právo je relevantní především v situaci, kdy subjekt údajů dal souhlas k zpracování osobních údajů v dětském věku, nebyl si plně vědom rizik spojených se zpracováním a později chce tyto osobní údaje odstranit, zejména z internetu. Subjekt údajů by měl mít možnost toto právo uplatnit bez ohledu na skutečnost, že již není dítě.

Specifika související se zveřejněnými údaji

Jestliže správce zveřejnil osobní údaje a zároveň je povinen je vzhledem na výše uvedená pravidla vymazat, přijme přiměřené kroky, včetně technických opatření, aby informoval další správce, kteří tyto osobní údaje zpracovávají, že je subjekt údajů žádá, aby vymazali veškeré odkazy na tyto osobní údaje a jejich kopie či replikace. Uvedená opatření se přijmou se zřetelem na dostupnou technologii a náklady.

Uvedené ustanovení odráží snad jednu z nejrevolučnějších změn při zpracování osobních údajů, kterou přináší Nařízení. Toto ustanovení v zásadě ukládá povinnost správci, který zpracoval osobní údaje subjektu údajů a pokud v rámci tohoto zpracování došlo též k jejich zveřejnění, aby v případě, kdy subjekt údajů důvodně požádá o výmaz svých údajů,

- aktivně přijal příslušná opatření, včetně technických opatření, a
- účinně informoval správce, kteří předmětné údaje zpracovávají, že subjekt údajů požaduje vymazání svých údajů, jejich kopií a replik,
- to vše s ohledem na dostupnou technologii a náklady.

Podle recitálu 66 bylo uvedené opatření přijato v neposlední řadě k posílení práva být zapomenut v on-line prostředí internetu. Není však zatím celkem zřejmé, jakým způsobem konkrétní správce vůbec určí okruh dalších správců, kteří zpracovávají osobní údaje, jež se staly veřejnými, tzn. jak identifikuje konkrétní správce, kterým by měl žádost o výmaz údajů notifikovat. Bude tudíž otázkou dalšího testu praktické aplikace tohoto ustanovení, jak a zda vůbec bude toto ustanovení vykonatelné, a do jaké míry bude právo subjektu údajů, odpovídající této povinnosti, skutečně realizovatelné.

Výjimky z práva na výmaz

Výše uvedené povinnosti správce se neuplatní, pokud je zpracování třeba:

- k uplatnění práva na svobodu projevu a na informace;
- pro splnění právní povinnosti, jež vyžaduje zpracování podle práva Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje, nebo pro splnění úkolu provedeného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je správce pověřen;
- z důvodů veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví⁸;

⁸ V souladu s článkem 9 odst. 2 písm. h) a i) Nařízení, jakož i článkem 9 odst. 3 Nařízení.

- pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu či pro statistické účely v souladu s čl. 89 odst. 1 Nařízení, pokud je pravděpodobné, že by právo na výmaz znemožnilo nebo vážně ohrozilo splnění cílů uvedeného zpracování, nebo
- pro prokazování, uplatňování nebo obranu právních nároků⁹.

Právo na omezení zpracování

Omezení zpracování¹⁰ znamená, že správce je oprávněn osobní údaje pouze uchovávat, aniž by je jakkoliv zpracovával. Pokud jsou údaje zpracovávány automatizovaně, je k tomu nutné přijmout odpovídající technická opatření (např. stažené z on-line prostředí). Subjekt údajů je oprávněn, aby správce omezil zpracování, pokud jde o některý z těchto případů:

- subjekt údajů popírá přesnost osobních údajů, a to po dobu, umožňující správci ověřit jejich přesnost;
- zpracování je protiprávní a subjekt údajů odmítá výmaz osobních údajů a žádá místo toho omezení jejich použití;
- správce již osobní údaje nepotřebuje pro účely zpracování, ale subjekt údajů je požaduje pro prokazování, uplatňování nebo obranu právních nároků;
- subjekt údajů vznesl námitku proti zpracování podle čl. 21 odst. 1 Nařízení, dokud nebude ověřeno, zda oprávněné důvody správce převažují nad oprávněnými důvody subjektu údajů.

Pokud bylo zpracování omezeno podle výše uvedených pravidel, mohou být tyto osobní údaje, s výjimkou jejich uložení, zpracovány pouze se souhlasem subjektu údajů, nebo z důvodu založení, výkonu nebo hájení právních nároků, z důvodu ochrany práv jiné fyzické nebo právnické osoby nebo z důvodů důležitého veřejného zájmu Unie nebo některého členského státu.

Správce předem upozorní subjekt údajů, který dosáhl omezení zpracování, že bude omezení zrušeno.

Kromě uvedeného

V souvislosti s právem na opravu, výmaz a omezení je správce povinen oznámit každému příjemci, jemuž osobní údaje poskytl, každou opravu nebo výmaz osobních údajů nebo omezení jejich zpracování. Uvedenou povinnost však nemá, pokud se to ukáže jako nemožné nebo by to vyžadovalo nepřiměřeného úsilí. Správce o uvedených příjemcích informuje subjekt údajů, pokud to tento subjekt požaduje.

Co dále

V souvislosti s uvedenými oprávněními má správce rozšířené povinnosti, na něž odkazujeme v části *Compliance: Akční plán* výše. K zajištění souladu s Nařízením se správci doporučuje konzultovat vnitřní procesy zpracování osobních údajů s právními poradci, případně IT odborníky.

Další informace

Recitály 63 - 69

Články 15 – 19

⁹ Český oficiální překlad, publikovaný EU, zní „pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků“; nezdá se však přesný, nevystihuje věcnou podstatu a tuzemskou odbornou terminologii.

¹⁰ Článek 4 odst. 3 Nařízení.

Kontaktní osoba

Pro další informace prosím kontaktujte:

Česká republika:

JUDr. Jaroslav Srb
Advokát

Tel.: +420 220 251 111
Mobil: +420 731 609 510

jaroslav.srb@bapol.cz

Slovensko:

JUDr. Helga Maďarová,
CIPP/E
Advokátka | Certified Intl.
Privacy Professional/Europe

Tel.: +421 220 251 311
Mobil: +421 917 092 076

helga.madarova@bapol.sk